

"או שתכתוב משהו ששווה לקרוא, או שתעשה משהו ששווה לכתוב עליו" (בנג'מין פרנקלין). כיצד ללמד תלמידים לכתוב משהו ששווה לקרוא?

צביה ויסברגר

בשנתיים האחרונות, במסגרת שיעורי תנ"ך, אני עוסקת רבות בהוראת מיומנויות למידה. מצאתי שאחת המיומנויות המורכבות ביותר עבור בני הנוער היא הכתיבה. ברצוני להציע למורי התנ"ך טיפ כיצד ללמד את התלמידים לכתוב נכון. השיטה הזו מוכיחה את עצמה, וככל שהשנה מתקדמת אני רואה שיפור ניכר ביכולות הכתיבה של התלמידים.

הדרך בה אני עושה זאת היא דרך התרגול: לאחר שלמדנו טקסט מסויים – מספר פסוקים או נושא כלשהו, אני נותנת לתלמידים משימת כתיבה על הנושא. משימת הכתיבה יכולה להיות תשובה לשאלת הדריכה של השיעור, הבעת עמדה בעניין מסויים, השוואה לטקסט אחר או מענה לכל שאלה אחרת. הבחירה בסגנון השאלה נעשה באופן הדרגתי: בתחילת השנה אבקש מענה לשאלות פשוטות של ידע והבנה, ולאט לאט רמת הקושי עולה.

התלמידים עונים על השאלה בכיתה (עם חומר פתוח, כמובן!), ולאחר שכולם מסיימים לכתוב אני מבקשת מתנדב שיכתיב לכל הכיתה את תשובתו, ואני גם כותבת אותה על הלוח. לאחר שכולם כתבו את התשובה, אנו מנתחים אותה לפרטי פרטים בכל רמה: משלב לשוני, ניסוח, הבחנה בעין עיקר וטפל, דיוק, שימוש בציטוטים, מיקוד וכו'. התלמידים מתקנים את התשובה במחברותיהם (מוחקים בקו את מה שצריך למחוק, מחליפים מילים, משנים את סדר המשפטים וכו'), וכך נשאר במחברותיהם תשובה "מלוכלכת", מלאה בשינויים. בשלב האחרון הם מתבקשים להעתיק אותה שוב – נקייה ומסודרת.

חשוב לציין:

א. בתחילת השנה אני קובעת עם הכיתה כללים למתן המשוב – הדבר צריך להיעשות באופן מכובד, ממוקד וענייני. ללא מילות גנאי וללא פסילה כללית ("תשובה גרועה!") ללא נימוק והסבר. בתחילת כל תרגול שכזה אני מזכירה לתלמידים את הכללים.

ב. בסוף כל תרגול אנו מפיקים "כללים" או טיפים לכתיבה. למשל: רעיונות והמלצות לפתיחת תשובה, שימוש במילים ממשלב לשוני גבוה כתחלופה למילים ממשלב לשוני נמוך, כיצד להשוות נכון וכו'.

ג. התלמיד הנבחר להציג את תשובתו אינו בהכרח התלמיד המצטיין של הכיתה. להיפך! ניתנת הזדמנות לכל תלמיד, ויש ערך בכל בחירה. למשל: כאשר נבחר תלמיד מצוין, אני "מוכיחה" לכיתה שאין דבר כזה להיות מצוין ומושלם וגם את תשובת המצטיין אפשר לתקן ולשפר. כאשר נבחר תלמיד חלש, הכיתה רואה שגם בדבריו יש טעם.